

mutatja, hogy a jelzett módszerek, a törődés meghozza az eredményt.

Sok-sok évi kitartó komoly munka szükségessé ahhoz, hogy oktató-nevelő munkánk végső céljaként elérjük tanulóinknál, hogy magas szinten az életre neveljük őket. Ehhez a munkához ad

és kell hogy adjon segítséget a napközis nevelő is.

Tapasztalataim, módszereim ismertetésével szeretnék segítséget adni az új napközis nevelőknek, valamint gondolatokat ébreszteni a sok-sok éves tapasztalattal rendelkezőknél.

Békési Lászlóné

A felszabadulás utáni gazdasági eredményeink bemutatása az általános iskola 8. osztálya földrajzórán

A felszabadulás óta eltelt időszak eredményeit vizsgálva mindenekelőtt saját szakterületén tesz számvetést az ember. Aki új gépet szerkesztett, az annak működését vizsgálja, a közgazdász a népgazdaságot tekinti át, az orvos az orvostudomány fejlődéséről készít mérleget, a tanár az oktató-nevelő munkájának frontján. Nem mintha elszigetelnénk magunkat egymástól, hanem mert mindenki kora, társadalmi munkamegosztásának sajátos pontján áll, ott szerez közvetlen tapasztalatokat, s onnan nézi a világot, még ha egészében szemléli is.

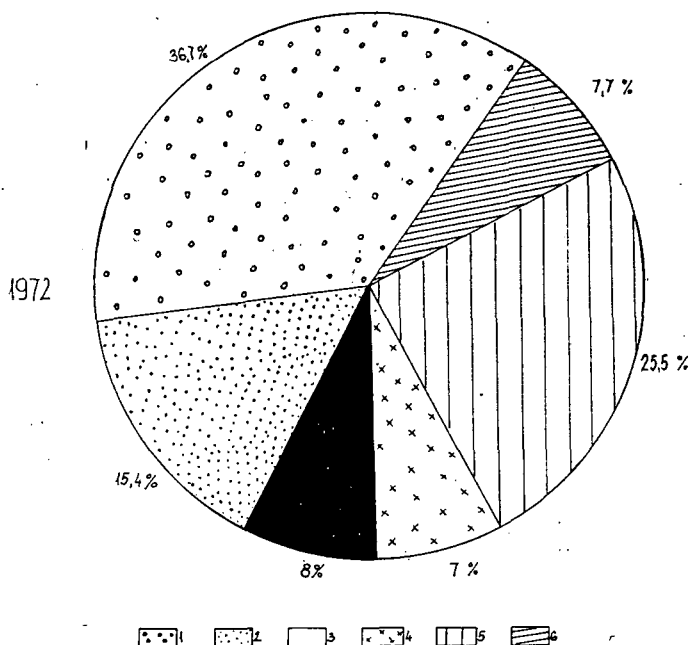
Huszonhét esztendő egy ember életének legalább egyharmada, a nemzet történetében rövid időszak csupán, a honfoglalástól eltelt több, mint ezer esztendőnk alig több mint két százaléka. A történelem azonban nem százalékkal méri egy-egy időszak súlyát, hanem teljesítményeivel, eredményeivel. S ha van olyan negyedszázad népünk történetében, amely évszázadokkal ér fel, akkor a felszabadulás óta eltelt időszak ilyen volt. Mert vessük csak össze a Horthy-rendszer ellenforradalom utáni győzelmétől a teljes pusztulásig eltelt idővel, s mit változott e 25 év alatt, s mi változott azóta, amióta a nép lett az ország gazdája?

A Horthy-rendszer negyedszázada az ország elmaradottságát, népének kiszolgáltatottságát, nyomorát konzerválta, s végül katasztrófához vezetett. (Az ország nemzeti vagyonának 50%-a semmisült meg, e gazdasági idők 4–5 évnyi nemzeti jövedelmének felelt meg.) A felszabadulás óta eltelt 27 év viszont hazánkat a fejletlen országok sorából, a közepesen fejlettek közé, az elmaradott agrár-ipari országból ipari-agrár országgá változtatta. Ezt mutatják a számok is. Míg 1950-ben az aktív kereső 52%-át foglalkoztatta a mezőgazdaság és csak 19,4 %-át az ipar, 1972-ben az aktív keresők 25,5%-a dolgozott a mezőgazdaságban és 43,7%-a az iparban (1. ábra).

E változások eredményeként tehát a háború előtti, elsősorban agrár-ipari jellegű ország ipari-agrár országok közé lépett. Ezt bizonyítja egyébként exportunk áruösszetétele is. Míg 1938-ban az exportnak mindössze 9%-a volt gép és gépi berendezés és 10%-a volt fogyasztási cikk, 1972-ben ezek aránya 25,6, illetve 22,9%. Ugyanebben az időben az élelmiszerek, élelmiszeripari cikkek aránya 57%-ról 23,7 %-ra csökkent. Az élet minden területén minőségi átalakulások kezdete volt ez a huszonhét év.

Érdemes-e mindezt emlékeztetni? – Sokszor hallhatjuk ezt a kérdést. Érdemes, mert gazdasági helyzetünk, politikánk eredményeinek értékelése csak ehhez mérve

reális, és szükséges, hiszen nem tanulságok nélküli a megtett út. S gondoljunk arra is, hogy országunkban a felszabadulás óta több mint egymillióval szaporodott a lakosság nagyobbik része – 5,3 millió ember – legfeljebb tíz éves volt a felszabaduláskor, közülök csaknem 3,6 millió pedig azóta született. Az általános iskolai tanulók, akik most járnak iskolába, azok a felszabadulás után 15 évre születettek.

1. ábra. Az aktív keresők aránya népgazdasági ágak szerint 1972, %-ban

Ezeknek az ifjaknak átadni, velük tudatosítani, együtt feldolgozni a huszonhét év alatt megtett utat, számbavenni elért eredményeinket, s rámutatni azok gazdasági, politikai jelentőségére, s felhívni a figyelmet fejlődésünk lehetőségeire. Ez elsősorban a mi kötelességünk, földrajztanároké.

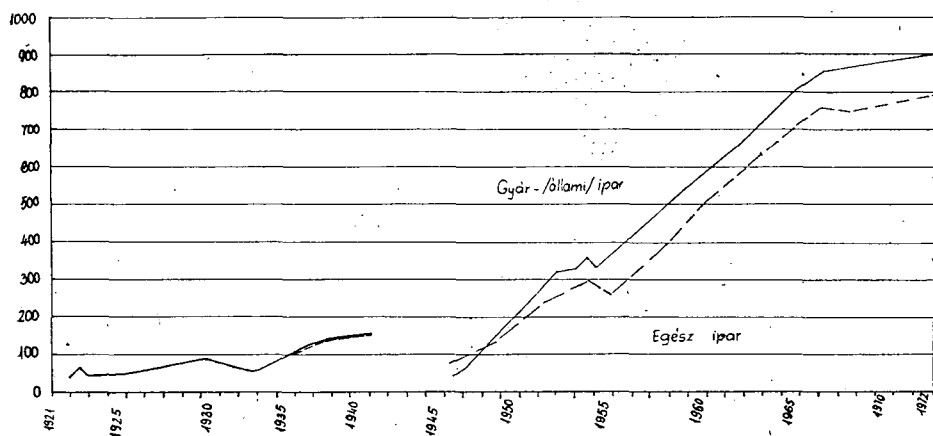
E cikk megszabott keretein belül nem vállalkozhatom arra, hogy a felszabadulás óta eltelt idő gazdasági fejlődéséről teljes képet nyújtsak. Mindenekelőtt az ipar és a mezőgazdaság fejlődésének legfőbb tényeit, tényezőit szeretném bemutatni azzal a szándékkal, hogy az oktatás folyamatában, kirándulások alkalmával, órán kívüli foglalkozások során konkrét formában, hogyan használhatjuk fel a földrajzi ismeretek bővítésére és a nevelő munkánk érdekében.

Magyarország földrajzát az 5. és 8. osztályban tanítjuk. Az 5. osztályban a tantervi követelmény – hazánk anyagának tanítására vonatkoztatva –, hogy „ismerjék a tanulók hazánk tájainak legfontosabb földrajzi vonatkozásait, valamint a tájakon folyó élet fő vonásait”.

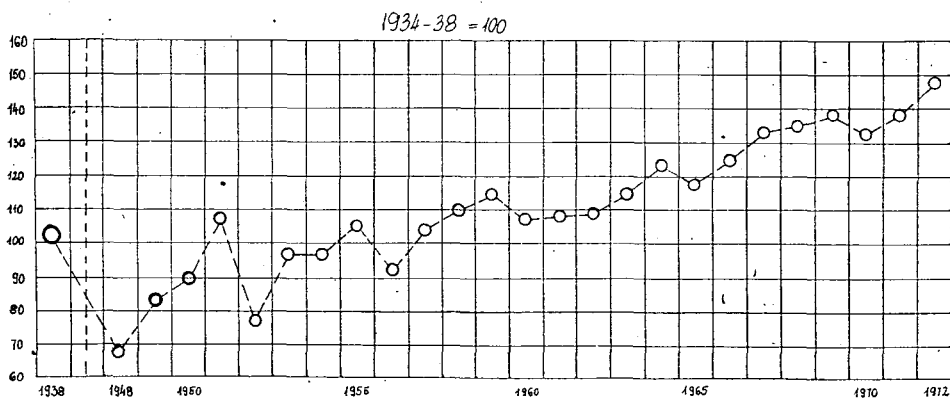
Az életkori sajátosságok figyelembevételével az 5. osztályban elsősorban természetföldrajzi jelenségek egymásközötti és ezeknek a gazdasági élettel való egyszerű kapcsolatát vizsgáljuk. A 8. osztály gazdaságföldrajzi anyaga viszont a fejlődésünk bemutatására, nevelési feladataink, elsősorban a hazaszeretetre való nevelés megvalósításához rendkívül gazdag anyagot tartalmaz. A tankönyvi feladatok,

kérdések között több helyen találkozunk olyan kérdésekkel, amelyek a felszabadulás óta eltelt idő alatt elért eredményeinkre várnak választ. Pl.: A felszabadulás előtt a nemzeti jövedelemnek hány százalékát biztosította az ipar és hány százalékát a mezőgazdaság? Hogyan változott meg az ipar és a mezőgazdaság aránya a felszabadulás után? Milyen volt hazánk gazdasági jellege a felszabadulás előtt? Milyen átalakulás történt az ipar szerkezetében? Mennyit emelkedett ipari termelésünk a felszabadulás óta? Hasonlítsuk össze a gépgyártást és az egész ipar fejlődését! Stb. (Kérdések, feladatok a 116., 119., 169. oldalon.) Ahhoz, hogy ezek a válaszok helyesek legyenek, a reális tényeket kell a tanulókkal ismertetni. A tankönyv anyagát frissebb adatokkal kell kiegészíteni, ehhez jó segítséget nyújtanak a statisztikai évkönyvek, szakmai folyóiratok, napilapok a Kartográfiai Vállalat szerkesztésében, s a Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelenő gazdasági térképek és fali táblák.

Mutasunk rá tisztán és világosan eredményeinkre, arra, hogy az országban új gyárak, szövetkezeti majorok, kórházak, iskolák, kultúrotthonok százai létesültek a felszabadulás óta. Az építőmunka megváltoztatta hazánk térképét. A magyar ipar 1972-ben több mint hét és félszer annyit termelt, mint 1938-ban, a mezőgazdaság termelése is jóval felülmulta a háború előttit. Ezt érzékelteti a 2. és 3. ábra, ezek

2. ábra. Az ipari termelés alakulása

3. ábra. A mezőgazdaság bruttó termelési értékének alakulása

az ábrák kiegészítik a tankönyv 90. és 91. ábráit. Itt látják a gyerekek, hogy az ipar és a mezőgazdaság fejlődésének üteme nem volt egyenletes, a termelésben időszakonként visszaesés tapasztalható. Magyarázzuk, illetve beszéljük meg azokat a természeti és gazdaságföldrajzi okokat, gazdaságpolitikai nehézségeket, problémákat, amelyek gátolták a folyamatos termelésnövekedést.

Az új alkotásoknak, termelési eredményeknek a számbavétele, gazdasági életünk fejlődésének nyomonkövetése és a tanítás folyamatában való tudatosítás mindenkor köteleességünk, hiszen ezt kívánja tőlünk az élettel, a termeléssel való szoros kapcsolat elveinek érvényrejuttatása és nemkülönben az erkölcsi, politikai nevelőerő fokozásának szükségessége. Az ezt munkáló módszerek, eljárások, tevékenységi formák rendkívül változatosak. A számbavételi és a tudatosítás legfőbb területe természetesen a tanítási óra, s ezt segíti gyűjtő és feldolgozó munkájával a szakkör, továbbá az iskolai pályázatok, kiállítások és kirándulások is.

Tanítványainkban azt a mélyreható változást kell tudatosítanunk, ami az ország gazdasági és társadalmi rendjében és szerkezetében, színvonalában végbement. Megváltozott az ország gazdaságföldrajzi helyzete is, mert hazánk is része lett a szocialista világrendszernek. A földreform felszámolta a nagybirtokot, az üzemek, bankok és a közlekedés államosítása a tőkés gazdálkodást, s lehetővé vált a szocialista tervgazdálkodás. Ennek jelentőségét meggyőző módon méltatni csak tényekkel lehet.

A gazdasági fejlettség gyakran használt mutatója az ipari termelés részaránya, az ipar, illetve a mezőgazdaság hozzájárulása a nemzeti jövedelemhez. 1938-ban a nemzeti jövedelem 47%-a származott a mezőgazdaságból, 30%-a (illetve az építőiparral együtt 44%-a) az iparból.

Ma az ipar adja a nemzeti jövedelem mintegy 42%-át, építőiparral (11,9) együtt 53,9%, s a mezőgazdaságból csak 18,7%-a származik. A tankönyv 89. ábrája a nemzeti jövedelem megoszlását mutatja 1938-as és az 1963-as adatok alapján. Ha kiegészítjük újabb számadatokkal a tankönyv ábráját, akkor világosan kitűnik, hogy a nemzeti jövedelem teljes mennyiségén belül az ipar részesedése tovább növekszik. Ezt a növekedést helyes iparpolitikával érhetjük el.

A termelés növekedése – az 1950-es évek aránytalanságai, gazdasági nehézségei és az 1956-os ellenforradalom okozta károk és termelési kiesés ellenére is – olyan ütemben történt, amely megelőzte a tőkés országok fejlődésének ütemét. Átalakult az ipar szerkezete, előtérbe került a nehézipar és azon belül is a gépgyártás és a vegyipar (4. ábra).

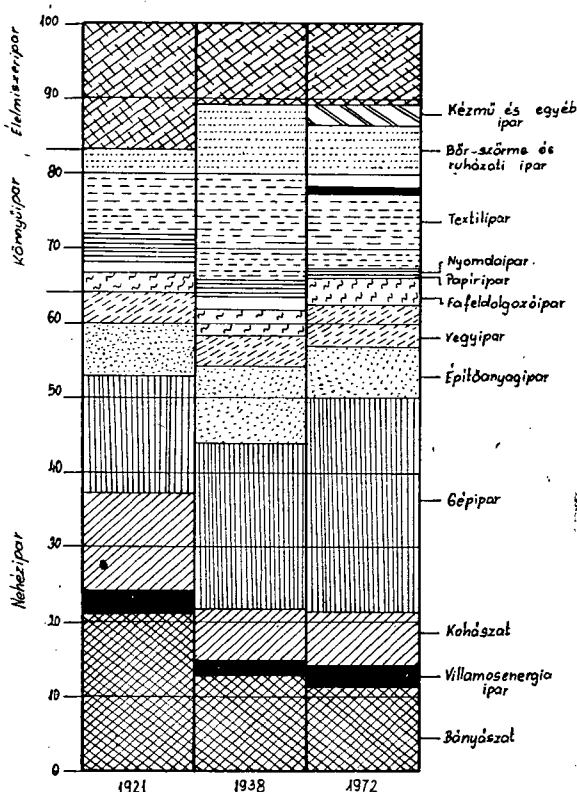
Fejlődésünk tudatosításának legfőbb módszere a tanulók eddigi történeti ismereteire támaszkodó összehasonlítás és szembeállítás, amit összekapcsolunk termelési grafikonok, kartogramok, diagramok és táblázatok olvasásával.

A gazdasági élet egyes ágazatainak tanítása során azokat a mozzanatokat kell tudatosítanunk, amelyek a fejlődés új útjait, lehetőségeit, a gazdasági problémák megoldásának eszközeit és módjait mutatjuk be. Pl. a földgáz és kőolaj széles körű felhasználása, a gyógyszer-, a műszer-, a híradás-, a vákumtechnikai ipar fejlesztése, az alumíniumipar növelése érdekében történt magyar-szovjet alumíniumegyezmény stb. A Terra által készített faliképek igen jól szemléltetik az alumíniumipar fejlődését. Használjuk fel ezt a tankönyv 138. ábrájának kiegészítéséhez.

Az állattenyésztésünk formája átalakult c. anyagrész kiegészítéseként beszéljünk a baromfi- és a juhtenyésztés gyors ütemű fejlődéséről, ugyanakkor arról is, hogyan gondoskodnak, milyen intézkedéseket hoztak (űsző-, kocaakció) a sertés- és a szarvasmarha-állomány számszerű növelése, termékhozamuk korszerű eszközökkel való emelése érdekében. A 166. ábrát a Magyar Statisztikai Zsebkönyv segítségével

a földrajzi szakkör tagjai kiegészítik, nagyalakú rajzát elkészíthetik. Hasonlóan tehetik ezt az ipar, a mezőgazdaság körébe tartozó táblázatoknál, ábráknál.

Kíváncsú a gazdasági fejlődés mutatóit a térképvázlaton ábrázolni a szemléltetés és a tanulók önálló munkájának bővítése céljából. Adjunk tanulmányozásra

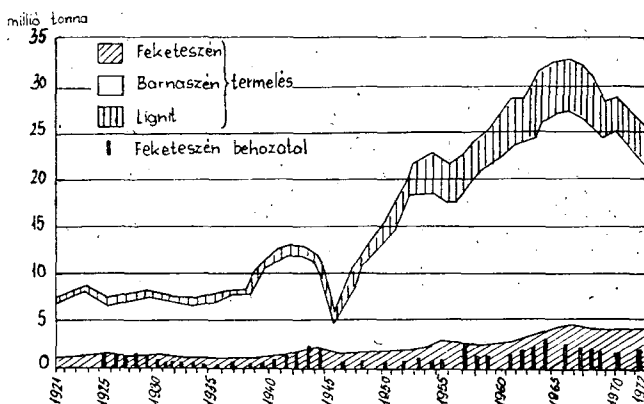
4. ábra. A gyár- (állami) ipar szerkezete a munkáslétszám alapján, %.

ábrákat, térképeket stb., ilyenformán lehetőséget kapnak a tanár előzetes magyarázata nélkül új ismeretek szerzésére, az összefüggések meglátására, a törvényszerűségek felismerésére. A fenti cél érdekében önálló megoldásra adhatjuk az alábbi feladatokat: A nemzeti jövedelem megoszlása (89. ábra), a nehéz-, a könnyű- és az élelmiszeripar fejlődése 117. oldalon levő táblázat kiegészítése, a 136-os és 138-as ábrák közötti összefüggések felismerése a bauxitbányászat, a timföldgyártás és alumíniumipar földrajzi elhelyezkedését illetően.

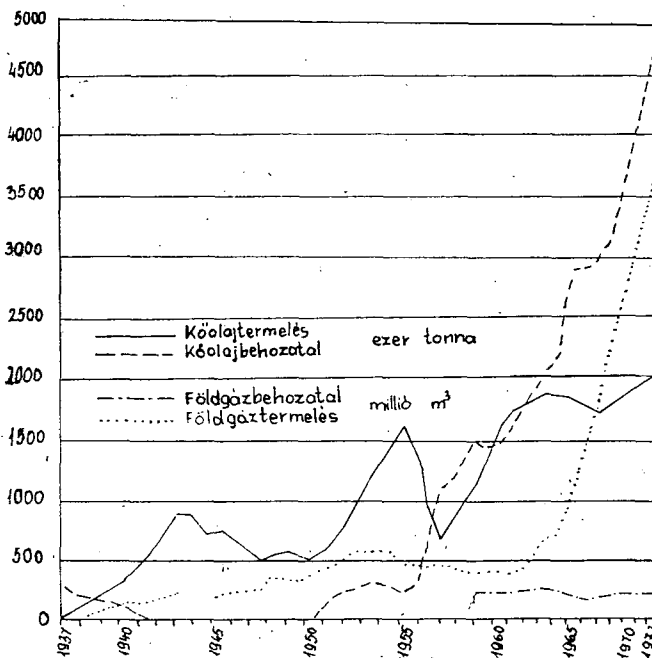
Szükséges rámutatni a fejlődés bemutatásánál az energiahordozók mennyiségi és minőségi változásaira, ugyanígy a nyersanyagok termelésében történt változásokra. Ezt szemlélteti az 5. 6. és 7. ábra. Alaposan meg kell ismertetni a tanulókkal az alap-energiahordozóknak, a nyersanyag termelésének és felhasználásának összetételét, alakulását a felszabadulást megelőzően, s az azt követő években.

Világviszonylatban a jelentősebb energiahordozók termelési szerkezetében történő változás nyomán 1937–1972 között a széntermelés aránya 74%-ról 40%-ra

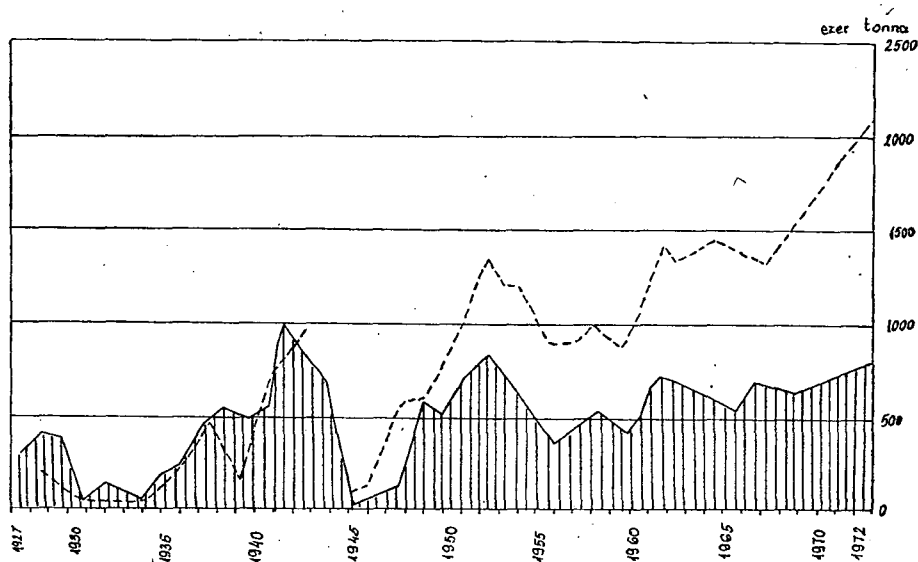
csökkent, ugyanakkor a szénhidrogének termelési aránya 25%-ról 58%-ra nőtt. Hazánk széntermelésének lendületes emelkedését 1964-ig követhetjük (1938-tól 1964-ig 9,3 millió tonnáról 32,4 millió tonnára). A szénhidrogének nagyobb arányú felhasználása következtében 1964-től a széntermelés vonalán csökkenés tapasztalható, jelenleg 27,4 millió tonna szenet termelünk. Magyarországon az energiahordozók termelésének nagyrésztét mind a második világháború előtt, mind napjainkban a széntermelés adja. Aránya 1938-ban 87%, 1972-ben 53% volt. A hazai kőolaj- és földgázkészletek lehetővé tették a termelés növekedését, amelynek következtében

5. ábra. A széntermelés és a feketeszen behozatal

6. ábra. Kőolaj- és földgáztermelés és behozatal

7. ábra. Bauxittermelés és kivitel

a szénhidrogének aránya 1938–1972 között 1%-ról 45,9%-ra nőtt. A szénhidrogének növekvő importja elsősorban a kőolajimport következtében a felhasználásban még ennél is jelentősebb a korszerű tüzelőanyagok aránya. Érdeemes feltérképeznünk (tanulók bevonásával) az eredményes alföldi földgázforrásainkat a tervezett gerincvezetékkel együtt. A földgáz termelése az 1938-as 8 millió m³-ről 1972-re 3713 millió m³-re, a kőolaj termelése 43 ezer tonnáról 1955 000 tonnára emelkedett. Jelenleg a szénhidrogének aránya az összes energia felhasználásban már eléri a 40–46%-ot, az 1960. évinek több mint kétszeresét. A számadatok mellett természetesen arról is beszéljünk, hogy miért gazdaságos a kőolaj és a földgáz arányát növelni energiagazdálkodásunkban.

Nyersanyagkészleteink bemutatásánál hívjuk fel a tanulók figyelmét, illetőleg meggyőző módon bizonyítsuk, hogy geológiai készleteink szűkös volta miatt rendkívül fontos számunkra a szocialista országokkal való energiakooperáció. Ismertessük meg tanítványainkat a felszabadulás óta végzett geológiai munka szép sikereivel, amelynek eredménye az, hogy új nyersanyagok bányászata indult meg. Pl. uránérc, bentonit, gipszanhidrit, perlit, kvarcit stb.

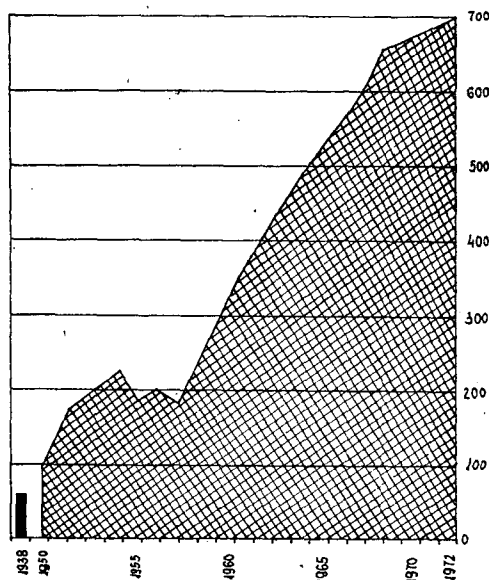
Tartalmas szakköri feladat lehet szén- és nyersanyag-bányászatunknak, vas- és fémkohászatunk történeti fejlődésének, földrajzi elhelyezkedésének és főként termelési kapcsolatainak, valamint a gépipar elhelyezkedésének feldolgozása is.

Mutassunk rá, hogy a felszabadulás óta gépiparunknak milyen új ágazatai alakultak ki, s hogy milyen jelentőségük van ezeknek hazánk gazdasági életében.

A két világháború között a gépipar az ipari termelés 9–10%-át adta. Termékei malomberendezések, mezőgazdasági gépek, mozdonyok, vasúti kocsik, hajók, villamosmotorok stb. Ezekből a gyártmányokból exportra is jutott. 1938-ban az export 90%-a gépekből állt.

A felszabadulás után a gépipar egyike volt az ipar leggyorsabban fejlődő ágainak. Termelése 1950-ben 2,4-szerese volt az 1938. évinek, 1972-ben pedig 16,5-

szere (8. ábra). A mennyiségi fejlődés mellett mutassunk rá a gépípar területi elhelyezkedésére, újabb létesítményekre, s ugyanakkor egészítsük ki a tankönyv 140. ábráját, a munkafüzetben is jelöljük be a meglevő gépípari létesítményeket.

8. ábra. A gépípar termelése

A termelésnövekedés a szocialista országokkal kialakult munkamegosztás révén vált lehetségessé. Több olyan gépípari cikket, amelyet a háború előtt egyedi gyártással állítottunk elő, ma már sorozatban jelentős mennyiségben termelnek. A hagyományos gépípari termékek mellett új termékeink (autóbusz, atomfizikai és elektronikus műszerek, geofizikai mérőműszerek, televízió, különféle gyárberendezések stb.) kedvelt cikkek a világpiacon.

A vegyipar termelésnövekedése világviszonylatban, de különösen az iparilag fejlett országokban jóval nagyobb volt az elmúlt 30–40 évben, mint az egész iparé. Magyarországon 1938–1972 között az ipar termelése több mint 6 és félszeresére, ezen belül a vegyipar 28-szorosára nőtt.

A vegyipar egyik leggyorsabban fejlődő ágazata a gyógyszeripar, termékei iránt külföldön is nagy az érdeklődés. Gyógyszeripar termelésének több mint 65%-a exportra kerül. A műtrágyaipar fejlesztésének jelentőségét az a tény húzza alá, hogy nincs lehetőségünk a szántóterület továbbnövelésére, s így a mezőgazdaság termelését növelni csak fejlett agrotechnikával és kemizálással lehet. Jelentős a fejlődés a gumi- és a műanyagipar területén is. Földrajzi elhelyezkedésüket jelöljük a 144. ábrán.

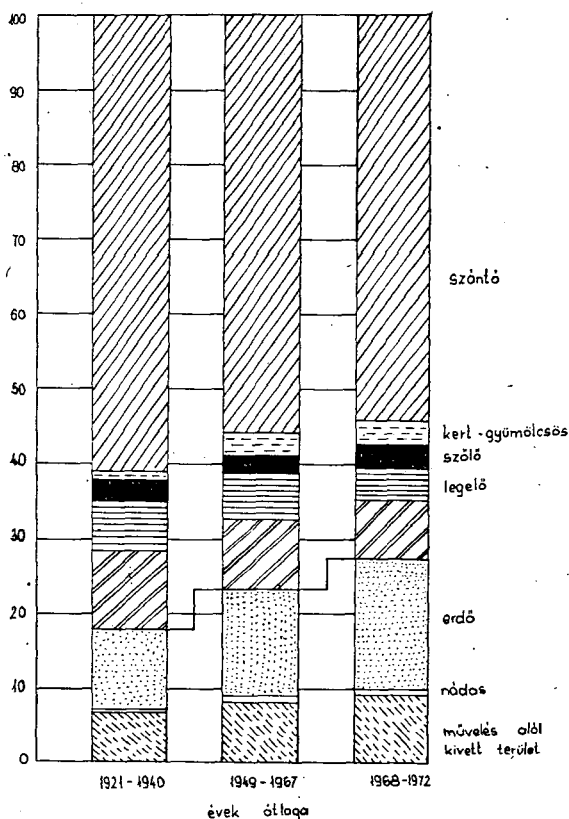
Gondos előkészítő munkával tanulóink kaphatnak olyan feladatot, hogy dolgozzák fel térképre lakóhelyük, megyéjük, hazánk felszabadulás óta épült főbb ipari létesítményeit, továbbá az export és import alakulását. Hatásos nevelőértékét még fokozhatjuk, ha ezeket a térképeket, táblákat az iskola zsibongójában, folyósóján helyezzük el.

Új, szocialista városaink, tanyaközpontjaink, üdülő- és bányafalvaink térkép-tablón való feldolgozása, fénykép felragasztásokkal együtt igen jól szolgálja a földrajzi ismeretek elsajátítását, megőrzését. A fejlődő településeink bemutatása igen hasznos diafilmmel és filmmel.

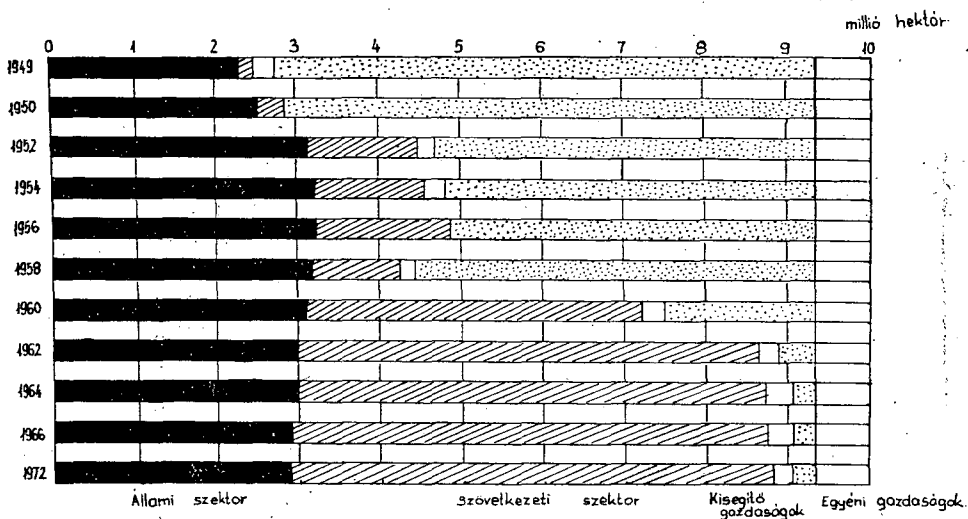
A mezőgazdaság fejlődése nem volt olyan felfelé ívelő, mint az iparé. Míg az ipar 1938-hoz viszonyítva több mint 6-szorosára növelte a termelését, a mezőgazdaság csak 30–40%-kal termelt többet az elmúlt 27 év alatt. Tartós fejlődés csak az 1960-as évek elejétől a nagyüzemi átszervezés után indult meg. A termésátlagok növekedését befolyásoló legfontosabb tényezők (a talaj állapota, a gépesítés foka, az öntözés, a műtrágya-felhasználás, a vetőmag minősége, alkalmazott agrotechnikai módszerek) céltudatos felhasználásával érhetjük el. Hogy e téren hol tartottunk és hova jutottunk, igen érdekes és tanulságos munka lehet a feldolgozása.

A mezőgazdaság fejlődésének bemutatásakor vizsgáljuk a földterület megoszlását művelési ágak és társadalmi szektorok szerint. A 9. és 10. ábra segítséget nyújt a tankönyv 152. ábrájának kiegészítéséhez. Érdekes alaposabban megvizsgálni a szántóföldi növénycsoportok vetésarányát és vetésterületének változását.

A növénytermesztés és az állattenyésztés tanításakor világosan kell érzékelteni, hogy a felszabadulás után nemcsak a növénytermelés és az állattenyésztés ará-

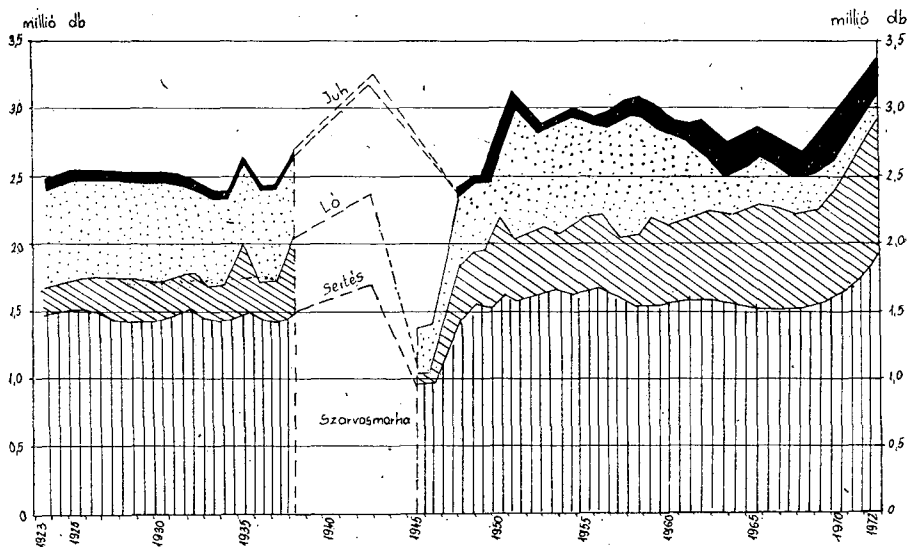

9. ábra. Az összes földterület megoszlása művelési ágak szerint %-ban

10. ábra. A földterület megoszlása társadalmi szektorok szerint

nya változott meg, hanem mind a két főágazat belső szerkezete is (11. ábra). Mutassunk rá a két fő termelési ágazat nem egyforma fejlődésének okaira is. A mezőgazdaságnak a felszabadulás utáni évek folyamán elért eredményeit és a termelés főbb eszközeinek helyzetét, körülményeit mérlegelve az állapítható meg, hogy az elért eredmények az adottságokhoz képest jelentékenyek. A további fejlődés lehetőségei úgy válnak valóra, ha a termeléshez szükséges korszerű eszközök, módszerek rendelkezésre állnak.

11. ábra. Állatállomány számosállatban

Hazánk új létesítményeiről és termelésének fejlődéséről szóló térképvázlataink, grafikonjaink, diagramjaink és táblázataink nagyrészt a szakkörök keretében készülhetnek, de iskolai földrajzi pályázatként is előállíthatók. Kirándulásaink alkalmával a természetföldrajzi ismeretek mellett tekintsenek meg egy-egy új alkotást, és ismerkedjenek meg a létesítmény funkciójával, s legfontosabb munkafázisaival.

Aminet látjuk, Magyarország gazdaságföldrajzának tanításánál nemcsak konkrét ismereteket nyújthatunk hazánk gazdasági struktúrájáról, fejlődéséről, hanem igen fontos erkölcsi-politikai nevelőhatásokat is gyakorolhatunk, s ezt kell kihasználni az adott keretek között a legmélyebben, a legmeggyőzőbben. Ne essünk túlzásokba a számok és a tények bemutatásánál, legyünk tekintettel a gyermek pszichikai adottságaira. Ne feledkezzünk meg a gyermekekről, számoljunk értelmi és teherbíró-képességeikkel, találjuk meg azt az utat, azokat a módszereket, melyeknek segítségével tanulóink megismerik az elért eredményeinket úgy, hogy azokon keresztül alakul, fejlődik világnézetük, hazaszeretetük, politikai szemléletük.

Dr. Kormány Gyula

IRODALOM

1. Tanterv és utasítás. Tankönyvkiadó, Bp. 1962.
2. Földrajztanítás. 1965, 1970. évfolyam.
3. A Tanácsköztársaságtól napjainkig. KSH, Bp. 1969.
4. KSH évkönyv 1969.
5. Statisztikai szemle 43. évf. 8—9. és 11. szám.
6. Magyar statisztikai zsebkönyv. Bp. 1972.

A vizualitás és a sztatiko-dinamikus képek használata az orosznyelv-oktatásban

Az utóbbi évtizedben a vizuális gondolatalkotás és szokatlan nagy méreteket öltött. A képlátás örömeért — vélik úgy, talán nem is kevesen — ma már nem kell tárlatra, színházba, moziba menni, házhoz szállítja a televízió. A gyerekek is együtt élnek a képekkel. Látásuk a nagy igénybevételtől a korábbinál jobban kifejlődik. Vannak olyanok is, akik azt tartják, ez a túlfokozott vizualitás veszélyezteti az olvasás-igényt, a nyomtatott könyvek létét, visszafejleszti a fogalmi kultúrát. A vizuális közlés tömeggravitációja újszerűsége miatt ma eleven erőként hat, mint például egykor a géppel sugárzott zene, melytől az élő zenét féltették, vagy a mozgófilm, amelytől, mint ma a tv-től, egyszer már féltették a könyvet, sőt a színházat is. Mégis, ma is van élő zene, könyv is, színház is, a mozi sem sorvasztotta el a tv. Mindegyik megtalálta a maga közönségét, amely megfelelő élet- és létbiztonságot teremtett tartós fennmaradásukhoz. A ma hullámhegyen levő vizualitás az újszerűség varázsának elnyugvása után mindenképp megtalálja majd a fogalmi kultúrát, amellyel, mint rész az egészszel, a társadalmi tudatban is szoros egységre lép.

Idegennyelv-oktatás és vizualitás

A nyelvoktatás számára kifejezetten előnyös a gyerekeknek ez a fejlettebb vizuális érzéke. Azért is, mert a nyelvi formákban megjelenő gondolkodás nemcsak a belső absztrakt fogalmi tevékenységre, hanem azt megelőzve a külső érzékszervi érzékelésre is épül. A természeti, társadalmi környezet, a mindennapi élet ugyanis leginkább vonalakban, kiterjedésekben, formákban, színekben, mozgásokban, cselekvésekben, történetekben, azt mondhatjuk, képi alakzatokban jelenik meg a szem számára. A gyermek is a látás segítségével tesz szubjektív rendet a környezetnek ebben az objektív kaoszában. A rendteremtés egyben a megismerés és az anyanyelvtanulás folyamatát is magában foglalja. A vizualitás más érzékszervvel nem pótolható módon jelen van a fogalmi tevékenység mellett, a képek ezáltal felbecsülhetetlen segítséget nyújtanak a konkrét fogalmak idegennyelvi jeleinek az anyanyelv nélküli megtanításában is. Hasznos a gyerekek fejlettebb vizualitása továbbá azért, mert a mozi, a televízió hatásaként a képeknek nemcsak a konkrét, hanem a szimbo-